

نگاهی به عملیات محرم در آبان ماه ۱۳۶۱ در گفت‌وگو با چند رزمنده دفاع مقدس

ایثار در «دوئیرج» ضامن پیروزی در محرم شد

علیرضاحمدی

عملیات محرم در دهم دو ماه آبان ماه ۱۳۶۱ در منطقه عمومی موسیان و روی ارتفاعات جبال حمرین انجام گرفت و طی آن حدود ۷۰۰ کیلومتر از خاک کشورمان و بخشی از خاک عراق آزاد شد، اما این عملیات به واسطه استفاده دشمن از موانع بسیار و همین طور طغیان رودخانه فصلی دوئیرج، شهدای بسیاری نیز داشت که عمده این شهدا از استان اصفهان بودند. در حالی که به تازگی سواروز انجام عملیات محرم را پشت سر گذاشته‌یم نگاهی به خاطرات آن روزها را در گفت‌وگو با چند رزمنده دفاع مقدس می‌اندازیم.

شکستن روحیه دشمن

در آبان ماه ۱۳۶۱ ایران در حالی به عملیات محرم ورود می‌کرد که پیش از آن و طی عملیات رمضان، ورود به خاک دشمن با عدم الفتح روبه‌رو شده بود. عملیات محرم هر چند به بزرگی رمضان نبود، اما قصد داشت رکود حاصله پس از فتح خموش را بشکند و با ورود به خاک دشمن، روحیه کذب نیروهای بعثی را در هم بکوبد.

مرتضی شریعتی از رزمندگان اصفهانی حاضر در این عملیات می‌گوید: «پس از عملیات رمضان و عدم الفتحی که رخ داد، دشمن تبلیغ می‌کرد که ایران دیگر توان انجام عملیات بزرگ را ندارد و باید تن به صلح بدهد، البته صلحی که عراق دست بالا را داشته باشد، چون به‌زعم او ایران در موضع ضعف قرار داشت، بنابراین انجام یک عملیات بزرگ لازم بود تا رکودی که در جبهه‌ها ایجاد شده بود شکسته شود. عملیات محرم در زمان خود یک عملیات بزرگ بود که با حجم قابل توجهی از نیروها به انجام رسید. چند تن از سپاه مثل ۱۴ امام حسین (ع)، ۲۵ کرپلا، ۸ نجف و ۱۷ علی بن ابیطالب در کنار چند یگان از ارتش در این عملیات شرکت کردند. از موسیان گرفته تا دهلران و نوار مرزی و جاده اندیشک به دهلران، وسعت قابل توجهی هم داشت. طی این عملیات ۵۵۰ کیلومتر مربع از خاک خودمان آزاد شد و ۳۰۰ کیلومتر مربع از خاک دشمن هم به تصرف رزمنده‌ها درآمد. در کنار آزادسازی مناطق اشغالی، پیروزی در عملیات محرم برای بالا بردن روحیه جبهه خودی و همین طور عموم مردم بسیار اهمیت داشت. در کنار آن شهرهای مثل دهلران و موسیان از زیر دست تیغ دشمن خلاص شدند و بعثی‌ها ضربت شست خوبی دریافت کردند.»

ریشه در باورها

نام عملیات محرم برای بسیاری از رزمنده‌ها یادآور همان عقایدی بود که آنها را به جبهه‌های جنگ از جنوب تا شمالی‌ترین نقاط عملیاتی کشانده بود. «عاشورا»، «کرپلا»، «ایثار» و... همان مفاهیمی بودند که جملگی در «محرم» نهفته بودند. شهادت در چنین ماهی و در چنین عملیاتی می‌توانست برای بسیاری از رزمنده‌ها سعادت بزرگ باشد. در نهایت پس از روزها انتظار، مرحله اول عملیات محرم روز دوشنبه دهم آبان ماه ۱۳۶۱ در ساعت ۲۲:۸ با رمز «بازینب(س)» با فرماندهی قرارگاه عملیاتی کرپلا و سرعت و غافلگیری قابل ملاحظه آغاز شد. سیدرضا حسینی از رزمندگان تیب علی بن ابیطالب(ع) در خصوص حال و هوای پیرامون عملیات محرم می‌گوید: «محرم، ماه خون و شهادت از راه رسیده بود و جبهه‌ها، حسینی تیب ۱۷ علی بن ابیطالب(ع) را سپاهپوش کرده بودند. مراسم زیارت عاشورا رنگ

و بوی عاشورایی گرفته بود. روضه‌خوانی سالار شهیدان همه‌روزه در حسینیه تیب و گردان‌ها با شور و حال خاصی برگزار می‌شد. رزمندگان با اشتیاق خاصی شرکت می‌کردند. شهید زین‌الدین فرمانده تیب هم روی برگزاری مراسم روضه‌خوانی در میدان صبحگاه و حسینیه و گردان‌ها تأکید داشت. جو تیب عاشورایی شد و بچه‌ها با چغیه سیاه، سیاه‌پوش شدند. هیبت گردان‌ها با دست‌جات حسینی‌زنی به مقر دیگر گردان‌ها می‌رفتند و هنگام نمازجماعت که فرا می‌رسید، همه گردان‌ها به صورت هیبتی حسینی‌زنان به سمت حسینیه تیب سرازیر می‌شدند.»

وی ادامه می‌دهد: «بچه‌های شاهرود و دیباج طبق سنت دیرینه خود سینه دوره می‌گرفتند و حسین حسین گویان عزاداری را به آوج می‌رساندند. اواخر دهه اول محرم هم نخل بزرگی ساختند و مراسم نخل گردانی را در صحرای سوزان دشت عباس برگزار کردند. هم‌نام من (بود) سرتاسر سبزه‌پوش شده بود و بانسختن روی نخل عزاداران را هدایت می‌کرد. عاشورای باشکوهی در سال ۱۳۶۱ برگزار شد. گویا شهدای محرم در حسینی‌زنی عاشورا برات شهادت را گرفتند. آن روز نماز ظهر هم به امامت حاج آقا علامه اقامه شد و بعد از نماز خودمان را آماده کردیم تا به منطقه عملیاتی برویم.»

طغیان رودخانه دوئیرج

عملیات رمضان طی حدود ۱۰ روز و روز سه

مرحله باعث آزادسازی بخش قابل توجهی از خاک کشورمان و همین طور نفوذ به خاک دشمن و تصرف حدود ۳۰۰ کیلومتر از خاک عراق شد. اما در حالی که برخی از واحدها نظیر تیب علی بن ابیطالب توانستند به سرعت خود را به خط دشمن برسانند، در برخی نقاط دیگر از منطقه عملیاتی اتفاقاتی رخ داد که باعث طغیان رودخانه فصلی دوئیرج در جنتی که تیب ۱۴ امام حسین قصد عمل داشت اتناقی نادر در دفاع مقدس بود.

در این حادثه دهها نفر از رزمندگان دو گردان امام محمدباقر(ع) و امام رضا(ع) در رودخانه غرق شدند. رضا اردستانی از رزمندگان تیب ۱۴ امام حسین(ع) می‌گوید: «در سمت چپ منطقه عملیاتی فقط لشکر امام حسین(ع) حضور داشت و در جناح راست لشکرهای دیگر حضور داشتند. اگر ما در سمت چپ به خاطر جاری شدن سیل وارد نمی‌شدیم، دشمن متوجه حضورمان می‌شد و از همین سمت دور می‌زد و تمام منطقه را می‌گرفت و ممکن بود رزمندگان بیشتری به شهادت برسند و هزینه بیشتری بدهیم. برای اینکه این کار صورت نگیرد، مجبور شدیم شهید بدهیم. از لشکر امام حسین(ع) ۵۰ نفر در آب غرق شدند.

شب عملیات همراه فرمانده تیب آقای ابوشهاب و نیروهای اطلاعات عملیات و وضعیت رودخانه دوئیرج را بررسی کردیم و دیدیم آب تا پوتین‌هایمان بیشتر نیست. آب کم بود، اما

زمانی که ساعت ۱۰:۳۰ شب وارد عملیات شدیم بارندگی خیلی شدیدی رخ داد و همراه با این بارندگی متأسفانه سد شکست. همین باعث شد رودخانه به دلیل بارندگی فصلی و شکستن سد پر از آب شود. به هیچ وجه فکر نمی‌کردیم چنین اتفاقی بیفتد. باز شاید احتمال بارندگی می‌دادیم ولی اصلاً فکر نمی‌کردیم سد بشکند. فرماندهان که پیش از شکستن سد وضعیت رودخانه را دیده بودند باور نمی‌کردند این حجم آب نیروهای پیاده را غرق کرده است.»

مرتضی شریعتی فرمانده گردان امام محمدباقر(ع) که عمده نیروهای غرق شده در دوئیرج از رزمندگان این گردان بودند هم می‌گوید: «تیب امام حسین(ع) در عملیات محرم نقش محوری داشت. اگر گردان ما و نیروهای که متعاقباً باید در محور مرکزی وارد عمل می‌شدند، توقف می‌کردند، به احتمال قوی سایر یگان‌هایی که از محورهای دیگر عمل می‌کردند دور می‌خوردند و بسیاری از آنها قتل عام می‌شدند.

شب عملیات من وقتی اوضاع رودخانه را دیدم، با شهید خرازی تماس گرفتم. ایشان در آن مقطع فرمانده سپاه سوم صاحب‌الزمان (عج) بود. به رمز گفتم این یاحسین‌ها (منظور امواج آب بود) از روی سر ما بالا زده، امکان عبور نیست. ایشان گفت باید عبور کنی و بعد روی حرفش تأکید کرد. من سه بار پرسیدم تکلیف است؟ بار سوم ایشان گفت بله تکلیف است. این را که شنیدم، اجازه دادم ستون بچه‌ها به آب بزنند، به

همگی شرایط بغرنج رودخانه را گوشزد کردم و گفتم نباید منتظر یک عبور آسان باشند. هر کس فانوسقه نفر جلویی را می‌گرفت و به آب می‌زد.»

شهادت ۴۰۰ رزمنده

شریعتی در ادامه بیان می‌دارد: «بعد از دستور حرکت، گروهان اول و نیمی از گروهان دوم به سختی، اما به سلامت از آب عبور کردند. از آن به بعد کار مشکل شد. من چون فرمانده گردان بودم و فرمانده باید وسط نیروهای حرکت می‌کرد، تقریباً از انتهای گروهان دوم به آب زدم. همراه بچه‌های بیسیم‌چی بودم. چند متری را در حالی سپری کردیم که آب تا کمرمان می‌رسید، اما ناگهان ارتفاع آب سه الی چهار متر شد. زیر پایمان خالی شد و روی آب معلق شدیم. جریان آب به حدی شدید بود که هیچ کس نمی‌تواند مدعی باشد، چون شنا بلد نبود غرق شده است. خود من اصلاً نفهمیدم چطور در جریان آب غوطه‌ور شدم و این طرف و آن طرف رفتم. از آنجایی که ستون بچه‌های ما به آب زد، حدود ۵۰ متر آن طرف‌تر بیچ تندی بود که در آنجا شدت آب به حد اعلاّی خودش

می‌رسید. هر کس تا قبل از رسیدن به آب بیچ می‌توانست از آب بیرون بیاید، نجات پیدا می‌کرد و گرنه کسی که از آن بیچ می‌گذشت جزو شهدا قرار می‌گرفت. وقتی در آب غوطه‌ور شدم در تاریکی چیزی را نمی‌دیدم. به قدر خودم تقلا کردم و کمی مانده به همان بیچ، دیدم دست و پایم به گل و لای ساحل می‌خورد. خودم را از آب بیرون کشیدم.

تعدادی از بچه‌ها با نوار مسلسل یا شاخه‌های درخت‌ها (منطقه جنگلی بود) قبیل از بیچ رودخانه ایستاده بودند و سعی می‌کردند آنها‌یی را که در آب غوطه‌ور بودند نجات بدهند، اما حدود ۱۳۰ الی ۱۴۰ نفر از نیروهای گردان در آب غرق شدند و ۱۱۰ الی ۱۵۰ نفر هم سالم به آن طرف رودخانه رسیدند. از بچه‌های گردان امام رضا(ع) هم که پشت سر ما به آب زد، تعداد قابل توجهی شهید شدند. عمده شهدای این حادثه از این دو گردان بود و تعداد اندکی از گردان‌های دیگر هم غرق شدند. جمعاً ۳۵۰ الی ۴۰۰ رزمنده در آن شب در امواج دوئیرج غرق شدند و به شهادت رسیدند اما این شهدا با جانفشانی‌شان باعث پیروزی در عملیات شدند.

نتایج عملیات

به رغم آنکه محرم یک عملیات خونین بود و تعداد قابل توجهی از رزمندگان در جریان آن شهید یا مجروح شدند (تنها از اصفهان ۷۵۰ رزمنده به شهادت رسیدند) اما در اثر پیامردی و ایثار رزمندگان برای اولین بار نیروهای کشورمان در تاریخ دفاع مقدس پیروزی قابل توجهی در ورود به خاک دشمن به دست آوردند و با تصرف ۳۰۰ کیلومتر مربع از خاک عراق مناطقی چون پاسگاه‌های زیبدات، شراهی، ابوغریب، تاسیسات نفتی منطقه (۳۰ الی ۳۵ حلقه جقه نفت) و... به تصرف رزمندگان اسلام درآمد.

همچنین در پایان مرحله سوم عملیات محرم، در مجموع ۱۴ تیب عراق بین ۵۰ تا صد درصد منهدم شد. تجهیزات دشمن که طی این مرحله از عملیات منهدم شد عبارت بود از: ۱۷۰ دستگاه تانک و نفربر، ۱۰۰ دستگاه خودرو، ۱۵ قبضه تفنگ ۱۰۶ و سه فروند هواپیما. غنائم به دست آمده در مقایسه با مرحله دوم چشمگیر بود و ۹۴ دستگاه تانک و نفربر، ۱۵۰ دستگاه خودرو و ۵۱ قبضه تفنگ ۱۰۶ و... در میان غنائم مشاهده می‌شدند.

یادکرد

یادکردی از ۲ برادر شهید عملیات محرم

مادر ۲ فرزندش را به حضرت علی اکبر بخشید

بار در جبهه‌ها حضور پیدا کرد، نهایتاً وقتی در ۱۷ سالگی به شهادت رسید، با همان سن کمش یک رزمنده باتجربه بود.»

حسن برادر بزرگ‌تر

شهید حسن غفوری سال ۱۳۳۷ در یک خانواده مذهبی در شاهرود متولد شد. او که هنگام انقلاب ۲۰ سال داشت، در تظاهرات عاشورائیان پیوست و همسفر برادر شهیدش شد. یادکرد این دو برادر شهید سرافراز عملیات محرم را پیش‌رو دارید.

حسین غفوری اولین شهید

حسین متولد فروردین ماه ۱۳۴۴ هفت سال از برادرش حسن کوچک‌تر بود، اما دست تقدیر الهی اینطور رقم خورد که او یک روز زودتر از حسن به شهادت برسد. حسین که در زمان شهادت تنها ۱۷ سال داشت، نوجوانی از استان سمنان (شهر شاهرود) بود که راه و رسم جهاد را از برادرش حسن آموخت و با آنکه نوجوانی کم سن و سال بود، بارها و بارها در جبهه‌های جنگ حضور پیدا کرد.

فاطمه غفوری خواهر شهید می‌گوید: «توغ تربیت خانوادگی‌مان، حسین را ولایی و خادم امام حسین (ع) بزار آورده بود. در مجالس سرور و سالار شهیدان رشد کرده بود. حسین بعد از گذراندن دوران دبستان به مدرسه راهنمایی شهید میرغفوریان به تحصیل ادامه داد. در زمان طاعوت و همراه همکلاسی‌هایش به مبارزه مشغول شد. حسین تا اول دبیرستان ادامه تحصیل داد. مهرماه سال ۱۳۵۹ چند روز بعد از

حسین متولد فروردین ماه

۱۳۴۴ هفت سال از برادرش

حسن کوچک‌تر بود، اما

دست تقدیر الهی اینطور رقم

خورد که او یک روز زودتر

از حسن به شهادت برسد

شروع جنگ، عازم جبهه شد و هزار گاهی برای دیدن خانواده به شاهرود می‌آمد.

هر بار هم که به مرخصی می‌آمد به کمک جهادگران می‌رفت. خوب یادم است در آن گرمای تابستان با دوستان خود به روستاهای اطراف می‌رفت و به کشاورزان در برداشت قبضه تفنگ ۱۰۶ و سه فروند هواپیما. غنائم به دست آمده در مقایسه با مرحله دوم چشمگیر بود و ۹۴ دستگاه تانک و نفربر، ۱۵۰ خودرو و ۵۱ قبضه تفنگ ۱۰۶ و... در میان غنائم مشاهده می‌شدند.

جدول سودوکو

ارقام ۹ تا ۹ اطوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

جدول کلمات متقاطع

پاسخ جدول شماره ۶۰۶۷

			۸	۵	۷		
					۱	۲	
۶	۹		۲			۸	
				۳			
					۷	۹	۴
			۷	۹	۱		
			۸	۶			
							۳

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵

طراح:علیرضاحمدی | شماره ۶۰۶۸

از راست به چپ

- ۱- هزار دستان - از احزاب امریکا
- ۲- نسخه تدوین شده فیلم - نیست بر دلم جز الف قامت یار - مرجان - طبل بزرگ
- ۳- خشکی - چشم و هم چشمی - روی کردن بخت و اقبال - میوه خوب
- ۴- مقابل باقی - شیره انار - زردچوبه
- ۵- جنگ‌افزار - نوعی طاق - شیر اول زانو
- ۶- بزرگواری - فروشنده احمام - ضرابی در تنیس
- ۷- قسمت تیزی چاقو - بنده و شما - تعجب اولیامخدره - شایعه
- ۸- شیرینی سنتی مخصوص استان کرمان - از مؤسسات معروف نظرسنجی
- ۹- خار سر دیوار - سلاله - همسایه تهران - لوله تنفسی
- ۱۰- قربانی کردن شتر - فنی در کشتی - انبار گندم
- ۱۱- واحد شمارش مو - اسب زرد - از اسامی پسران به معنای پابنده و جاوید
- ۱۲- فرش و گستردنی - آب آذری - پیشانی
- ۱۳- در قدیم همه راه‌ها به آن ختم می‌شد - صدر مجلس - از پیامبران بنی اسرائیل - همراه خل
- ۱۴- رهبر سوریه - گریه‌سان تیزرو - پرستار - همنشین برهما
- ۱۵- لقب حضرت امام موسی کاظم و حضرت ابوالفضل - خو گرفتن

از بالا به پایین

- ۱- کنایه از کسی که در انزوای راحت طلبانه و دور از واقعیت‌های اجتماعی زندگی می‌کند - نیام - غلاف شمشیر
- ۲- خودستایی به دروغ - مقابل ایجاب - کیوان - سرشب
- ۳- پنج آذری - قسمت منفر شونده موشک - پدراندر - خرس آذری
- ۴- کوچ‌کننده - هرگز عرب - برگ درخت خرما
- ۵- هر تکه از غذا - خسیس - جاشین
- ۶- کیسه بزرگ - متملق - فیلم هیچکاک
- ۷- دوستدار - شامه‌نواز - عضو بیحس - بازی محلی
- ۸- هافبک پیشین پرسپولیس - درختی با چوب سخت
- ۹- از بت‌ها - درخت لوزان - چوب خوشبو - گوارا
- ۱۰- آزاد - ناشی - نام پسر بزرگ فریدون
- ۱۱- جامه بلند - مسابقه با وسایل موتوری - واحد مکالمات تلفنی
- ۱۲- واحد پول قدیمی - خدای درویش - از انواع رنگ نسب
- ۱۳- شبکه جهانی اطلاعات - عقاب سیاه - گیاهی دارویی که از گل و برگ آن برای تهیه دارو استفاده می‌شود - راه نافر جام
- ۱۴- حیوان نجیب - سفر ایل - بجز - همسایه لیبی و سودان
- ۱۵- پرندهای حرام گوشت - فلج اطفال